

ЧУРАПЧЫ
ОРОЙЗОНУН
ХАБЫАТА

ХАБРИАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 34 (7419) ● Кудун тутар 23 күнэ. Олтуорунньук ● Сылната 1 солк. 50 харчы

Саха информационнай агентство сонуннара

УӨРЭХТЭЭЙН
НАЦИОНАЛЬ-РЕГИОНАЛЬ
СИСТЕМАТЫН САНГАТЫТЫ

проблемасанхитат аналлах «Национальнй оскуола: концепция уонча сайдыы технологийта» дьээн ЮНЕСКО орууттар иккэ ардыларынаабы конференцията булун тутар 16 күкүгэр Даокуускарга арыллыа.

Иыраанылааһа таһнааҕы ыраах 14 государство-
тан, Белорусьтан, Россия састаабыгар киирэр 10
республикалартан, кыраайдартан, уобаластартан
уонна Саха Сириттэн конференцияда кыттааччыла-
ры РФ Уорэдын министри, Евгений Тучаченко, Саха
Республикатын Урдук Сэбиэтин Председателэ
Климент Ипатов, ЮНЕСКО Генеральный директо-
рын солбууааччы Колин Пауэр аһардаллалар.

Оттон РФ Үрдүкү Сөбүтүн бастайаанвай комис-
сиятын председатели Владимир Шорин, Руслан
Хисбулатов эвэрди суругун ааган ийитингэрди.
Конференция председателинан СР Үөрөтин минис-
тра Егор Жирков битэргэтининин. Рабочай бөлөх-
төргө дүүүүлэһэртэ маанын темалар ийилэрелинин-
лар: «Үөрэх национальнай-региональнай системанын
үөскэтин уонна сайыннарыы проблемалара», «На-
циональнай оқуоуаларга үөрэтин ис хоһоонун са-
наардык», «Духовность, национальнай культура уон-
на бүтүүн кийи аймак сыаннастарын оқуоулаа
үөрэтин», «Төрөбүт тыл позитивичеснай аймак»

Плевнарий мушпахха сүрүн дакыллаттары РФ
Үөрэҕин министри, Евгений Ткаченко, ЮНЕСКО
Генеральнай директорун солбуулааччы Кэлин Пауэр,
РФ Култуурада министри солбуулааччы Вадим
Демин уонна СР Үөрэҕин министри Егор Жирков
осордулар.

СЪЕЗД КЭННИТТЭН СЪЕЗД ТУЪУНАН

Кулун тутар 16 нүмтэр РФ бароднай депутаттары Андрей Кривошапкин, Павел Бородин, Проконий Иванюк уочарата суох УИИ съезд түмүктөрүнүгэр пресс-конференция биэрдилэр.

Быстактыг мэлхэх, кинилэрээ миннхк ыһаһылар бэрилиннхэр? Съезд Россия Федерациятын үрэйэр суолга үстэмнэтэ дуо? Съезд норуонка ыһырымытаар Президент Ельцин РФ Конституциятын кэһингэ бурукдаанна, иһин ол буруйа туохтан кэстөрүй? Сибиринин тургунан съезд курдук былаас представительный органа баара, уолсайыан, ыада дуу, суох дуу? Бүтэйин ыһаһытыга бэл үс депутат элбикэтэрэ бирдинни буолбата, оттон тыһымаччанан дьон туту саныылларан туһунан эл баарылы

бат. Ол оннутар депутаттар бийигини нэдээн күүр-
пат, Россия бүтүн байагынэн хавлыада, реформа
маракхатарын мүлү түһүөдэ дээн эрэнэлэрин
бир сансаан эттиэр.

«РОССИЯ — САХА АЛМААҤА»
КЫТТА ИЭСКЭ КИИРДЭ

Компания алмаас сырьетугар, балан бородууксу
жаны сууртаанын, сыналанын барээдэгэр, онуока
үбү вахсымга олохтообут санга системата республи
на бюджетыгар төлөнүдлүбүт үп эриз-дөхсн кириг
тин каста.

Тохсумбулга компания 4 млрд. солк. нөчөөккө кириде. Олунбулга ити бөлөһианын көмөтө. Ал-
мааны хөстөөчүлэр билигяи нэс ылар үтөрүн су-
тутар алооролор.

РАЙПОТРЕБСОЮЗТУУН
ИЛИН-КЭЛИН ТУБЭН

Быйылгы жыл баштагы күннәригәр Үөләз Вүлүү тәһән аҗ-үүт комбинат базатыгар аңионернай табаарыстыба төрлдибиз. Табаарыс колхоз-тикс районтребсоюзга хайы-үйә үтүрүән билә.

Оройуонта барыта 24 тыһ. киһи олорор. Онтон 9,5 тыһ. оройуон киинигэр тиксар. Урут эт-үүт комбината тугу оһороро бүтүннүү райпотребсоюзка баариларо. Билигин нэһиэнанын мадыйаһын заахан, табаарыстыба бородууксуяатын быһаччы туттааччыларга батарар буола. Оройуон бары нэһиликтэригэр коллективнай предприятлелар мааһыкынара атыны ыталлар. Уолло Булүү сэлээн иэтингэр фирменнэй мааһыкын тутулар. Кондоя хайыы-үһэ бүтэ. Мааһыкын быһыл от айыгар аһыллыа.

Тыа сириг атырдаһаанчыларыгар ити тугу биэ-
риэхтэй?

—Билингв ырахан жэмга бичиги сылгы этин 1 эпилатин 364, кулун этин 413, сибаньы этин 423, ылах этин 523 солж, литр үүтү 40, киллограмм сүөгэйи 474 солж, атылалыбыт — диян атар табалыстыба генеральнай директора Марк Сибиряков. Райпотребсоюз кикэлээ туурар маданыншырыгар эт сыйаната быдан ырахан — тууаанназыннан 475, 539, 551, 681, литр үүт 91,5, киллограмм сүөгэй 1018 солж.

Кэлэн заттамыт сыана билингвизтэ оройуон ки-
ини мадаһыынарыгар бээр. Онно нэһилиэнньэ
райпотребсоюз биирэр бородуунтатын очко хамада
тыл аһыллалат.

CHA

ХАРАЛДЫККА
ДИЭРИ ОТТОНООРУ...

СОБУРУУ НАКИЛИЭКТЭРТЭ СҮӨБҮ
АБЫЛЫГЫН ТИЭНИН ТАКЫН
УУСТУГУРАР ЧИНТЭ ДЭХ

Уруксу Эрлик Эри-
гин аатынан совхоз, би-
лэринг курдук, нэйдик-
териниң табаарыстыбалар-
га, коллективнай, бааи-
най хаһаайыстыбаларга,
арахсан, оттон чакырдап
колхоз буолан, ыһыллан
оһоролдор. Хаһаайысша-
нык ити көрүстэр көһүү
быһылты курдук улахан
ыарахан кыстыкта сала-
һааччылары албөхтн: тү-
бүгүртэ, ардыгар; бай-
байларын кытта ойдоһот
да быһылты киллэртэп
сырытта. Салакта совхоз-
тара ыһыллыбытынан кыс-
тык түмүтэннэр дээр-
тиэйэр-тайар үлэлэри кии-
вон кыстарга быаарбы-
та. Ити үлэни үүнүсчөн-
нэй-тэһиннэсчөһкөн сала-
һар үлэһэ дьобурдаах,
базай оһыттаах С. И. Сер-
геев аһаммыта, Олохтуп
билигини курдук ыараа-
быт, хардарыта көһөтүн,
сөннөһүү, уолсай талты
булуу уустугурбут кэмнэр
Семён Иванович үлэни
балачка хамсаллаһт дьээхэ
наада.

Материал саяс урукну тоо-
хоз отделениедарыгар 1955
тонна от маада булар.
Итинэн 113 тоннага маа-
тыра тавалыбыт. Эссе да-
баань 600 тонна тахса тоон
доромхой аһааһык маада.
Бүлүүттэн амы дараань
270-эр тонна от тавалык-
тыах Хамаардар Горнай-
тан чааһаайдартан 70-ка,
хайахкыттар Иккэнни ба-
һынаҕа таһааһыстыбатын
ассортименттан Амма
угуор Хитарааһы үрүстэ-
тэр 30-ка тонна оту бу-
дуох кудуруттар. Онтла-
дара эссе бүтэһиттээхтик
чуолуһааһа илик. Били-
ни турулган Хонтомо
208 Хамааһага 225, Ха-
вахыкка 145, Чааһага
84 тонна от тавалык кут-
талдык. Субу күнүгө
туһаннаах салааһааччылар
ону бүтүргө сүүрүлэр-
көтөһүр. Хаһаа дарын
булбуктарына Улахан
Невертоа Амур уобала-
һытан килэр оту тавар-
га күһөлүр баһаһаһыс-
тааһыттар.

Асныг сайн дойдубут
нураанаан Вүлүү, Горнай.
Нам оройуонарын түгэх
тэргэр, ааттан-көрдөн
сир сыймартараннар, сү-
нү аһылыгын соботуонка-
лаабытара. Аны күнүн
хаттака юпиригэ сүөнү-
мнэгэнэ. Аарынага аһы-
ну сымт тата, тийбэтэ
лык ыраарынаары.
чуоллайдаммыта, Ону
чотооуу отделинелар хай-
дах сатарынан, туох
көпсэтигэ байхтара булал-
ларыгар уонсай сүбөдэ нөл-
биттэрэ. Дьэ онтукалара
тнэйэр-тнэйэр үлэин ула-
ханын уустугурдубут. Ха-
наластан, Уус-Майаттан,
Намтан, Тааттаттан, о. д.
а сирдэртэн ыра-ыра
оту ыларга көпсөтсөнү-
тэр. Ол ахсын совхоз
ну Эрнэда Эрэстини аа-
тынаа совхозта хьастыг ту-
рута иккинни. Аны эбэн
аһылыа, тикырдартан үр-
тыларга, хасна даһына
онгоһуллубат. Сүбү күн-
нэргэ аһыктар маассабай-
дын көртөһөөн эрэллэр.
Ол түдүкүн үүт кимд
олус хамһаах. Сага те-
уохта аһаах намчы от
хуу, суох. Онон бы-
каһы а эдэрн күчү
быһыа кирэ-
туһат түбүтэр бөһөлөнт-
тэн түтүдүһталаа оһро
сатыһаллар. Бьһага сүө-
һүтүн аһыаллар боро-
дуужуһаһы үрдэтин түбү-
нан талкуйдаабанна, тй-
дах эмсэһиһан хара сирн
буллараар мөһсөөлөр.
Дьыл уһабытыгар бьһа-
даалат.

транспортын ырыта-хайыта таыгыным тахсыбыт. Онон Вулүү, Горнай курдук ыраах сирдэртэн нэлэһэтээх отторун тэһингэ харгыстар даҕаны үөс-көтөлзөбүттэр. Атын тэрилтэлэри кытта көсөтүн-көтөтү транспорт булуу уу-тутурбута үлэни ампэ атахтаабыт. Вилигин сыана туохха барытыгар ыраа-быта, уматык нэмкэти-итинник сатаммыта суох бааламмынчаа үтүдүбүт.

С. АЛЕКСЕЕВ

П. А. Ойуунускай то-
рообута 100 сүүлэн хор-
со оройуонига культура
стафетата Кытааннахта
сараланна. Олохтоохтор
көрөөччү дүүлүүр «Си-
ри-Сириадизма бухатын»
уорна Далбарай Ню»
диэн олонхо спектаклы
тайаардылар. Туруоруу-
чу резидессер — «Түһү-
гү» сынныалыг киинин
уус-уран салайааччыта
Татьяна Игнатьева. Бу
20 сүүл усталаах туораты-
гар културада арыллы-
гыт оһыттаах үлүһт. Ба-
йытты тула дьобурдаах
дьону, ыччаты туман
олонхону туруорууга хор-
сунуук ылысбыта хайда-
ылан ара сал

Балтаран чаас кэринэ
ҕарыт олорго сиектаккы
дустубут дьон олус нэрэх-
сээтилэр. «Норуоллут
султуратый, фэдылэрун
билан, үөрэтэн, үтэс

П. А. ОИУУНУСКАЙ ТӨРӨӨБҮТЭ
100 СЫЛА ТУОЛУУТУГАР

буолбут дьарыһытын чөлүгэр түһэрэи сүтүлгүхүтүн илээтэ. Ол үһүсү тоһо да ыарахаттардаах буоллар, олоһуну ыллы быт» — диир Татьяна.

Сири-Сириэдиэмэ бука
тыр оруолугар оомысо
бут Василий Андреев бу
ла сырыыга көрөөчүлэ
ри үөртэ, астык бас күү
лэһини сааланы толоро
ланыста. Үйүлээх саабы
гар спорду чытта дөдөр
дөспүт сыныылаан ды
гги директоры Николай
Захаров абааһы уула Уол
Чолбонук буолан сунту
рута түһүлээтэ, үһөһөн
алларанан сундулуйан
чэбэки-сэлэкитик ойуон
калан эдэр дыһыттор
орто. Толорбут оруула үр
дүктүү сыналанын. Дал
барай Күү икэтэ Намыс

оруулун Сусанна Лазаре
на ие кинирбэхтин толор
бутун эмнэ иштэмин ту
ран бэлэстивит.

Бу одонго-снэгтэд тууруурга улахан күүдэс, декорацийны онгорууга, музыкальцый интерконтинг уурдлубут эрээр, онгсатан туульмат буолуу түгээнээр уолсай ностууну арыл сайсаттарлар. Сүрүн оруолларга биччат суога эмис тутат.

Одбуудуун наймалдга
«Дэулуруувар Ньургун
Боготур» дигн муамсал-
най либреттоттан бадна
тардмалын туруурда,
Профтохучилнид үлэлтнэ
Иван Гуляев Ньургун
Боготур орхалун нийайа
тутан сонингоото эрээрн,
хэрмэлтн арьсалн ыарыр-
батта, Александров Гюль

рьевца Туйлаарыма Куо-
мыратын олус табылган
толордо. Эдэрэ, не мнир-
бада, нуолааны карата бу-
оруолга аанымат курдук.
Үөрүннэгини Шурааттан
улаахын тайыксут тахсын-
ны, Сыннабалан даятын
директора Иван Колесов
абайны уола Мот Ухутаа-
ны буолан киби эри этэ
тардыар, мыра оло кутта-
ни алыччын барыар дия-
ри тахсынналаахтын ом-
пыото.

Одгулзуннар саяаны
тахты да олонхо дойдун
санитардыы онорбугар.
Аллара дойдуну кур-
дөрүүү уоту-көбү туна-
ыны да үтүрэй, өрүтэ
чыпчыгынаан, быгыта кур-
буулаан, ад аялар түс-
пүт курдун саанан ыла-

Икнне отделениера бирдинлаан нүсэрдэртэн Елена, Иван Поконтар дьах мэргисинэн аһсаамаллара ордуу кэрэхсини Ойолорунуун хоһоон аахтылар, «мэйрдахтаатылар», хомус тартылар, «Салагын дьарыктаннахтарына, республикада кириэр кыахтаах дьах мэргис эбит», — дьах мээри продесситала Н. М. Саболов.

Атын сону арийлаан
окуулаа үрнээр Диг-
рий Вансукун йог-үг-
мэрэ буолла. Кини сы-
гыныах агарлаан бы-
гылыаа тааһын улту сыл-
гыар, онно сытар, үрдү-
гүр уһунтаах быһааи тү-
һүртүрүр, сүтүһэн оҕу-
тарар, Манын дьыһы

буудай, роллэро астиг,
Мингидэааһылар Нис-
лай Протодиакон «Мин
оннуулар «мордуулар, айы-
нар, «жусуулар» дин
драхатанскай компози-
цияны төрлөрдүлөр. Ор-
дук үчүтү өйдөбүлү Ту-
лаарына Куо оруулун то-
лорбуг Марина Синава
хаалырына Куоаааа өм-
сөрөөнө кирип, кылың-
дын крета — бэрзаскай
мырааһыг тахсар чичи-
лэх Аман да толорюч-
чулар «бизларин мыатта-
рына берис бонньюту-
лар.

Одогол дүрлөшкөр «Ду-
дурба» Н. Уругун Боогур-
тан. Чыда тардымаларын
малсыбай сценалар бар.
Дөө арыкта-тогурун алу-
сунушкан. Хор арылган-
тау алыштыгытара ала-
лар.

Эмгекте салзатар.
Лена ВАСИЛЬЕВА

ЭСТАФЕТА САБАЛАННА

СААСКЫ ҮҢҮҮГА БЭЛЭМ ХАЙДАҮЫЙ?

хүрүүлэхээ хайналынха, хайгата хамт нэгдэхдүн хүнх далай уутулан уугутууха, сирин уутун дэхснлээхээ, онорууха. Дойдубут барахсан уйгу-былганган алларын ситилнээхээ, хордөр муостарын ууһатнахха, сыслай снэллээдн сь-былтаннээхха. Дьон-сөггэ тобуруйан үсгүүр түлбэтэ онорууха. Онууха бипр биримэллээх «балэх-туһах» (гуманитарнай нөмө) тугу дадаш абырын суода. Олон сүлхү нигитинг оройон тын болпуруоһун быһытыннан көрөн, ону сөггөөх таһымна дээр оро көгөр сымлан, 2000 сылта дээр болдохтоон оройон буттунуу бары нолуэктартан босхолуур туһууан болпуруоһу Россия правительствотыгар тийлэ турууо сууха наада. Ити бийиг тахсыбыт хорондубууу оройунарбытыгар улахи тирээннээ буолуода.

Ити болпуруоһу оройон даһалтата нигонтогон үерэтэн көрөрүгээ уонна нигэллэннээх сөггүстук туруорсарыгар баарынан итэ.

Афанасий АММОСОВ,
ССРС культуратын туйгуна.

